

g ö ğ k u ş a ğ ı

dağdır diyemem
çünkü darlar
bir çağ
layandır bıçağ
ı tanı
yanlar yaktılar
bütün kelimeleri
2 kaçış arasında
geriye yumuşak
bir dünya bırak
tılar
dağ gibi sözlükleri
gökdelenleri yık
tılar çünkü kilo yapar
zamanlar dar
dır diyemem
yüzünü sapla
olmuş olanlara
sesleri kıs
tırdılar köşesine bir
ruhunun
bir
bir
düşmesini çocuklarının
başka klozetlere
kollara
izledin şimşeklerle
ellerinin barışmasını
havai fişeklerdir
zannettin inan
dırdın kendini
düşmesine
bir
bir saçlarının

davalarının
kelimelerinin
kadınlarının arkasından
baka baka bakandın
halbuki şimşekler dardı
darlar bir dağdı
sıkıştır
an be an be an
bir bıçağı tanı
tan tanıtan tan
kalmadı artık
bu çağın fiyakalısı
başka şansın olmaktan
kul-öfkeni-lan
de
ki aşk şekloldu de ki
ışıl ışıl dı kekemeliğimiz
kelimeler bedduadan yana evet
bunları söyle de ki
buçağ kinsız bi bıçağ
de ki oğlumu isterim de
ifade et başı başı başını
n ağr ağr ağrı dığını neden
söyle elini kolunu şöyle
sallaya sallaya send send
sen de
neden sendelediğini
kır kelim
eleri kırık şişelerin ay ay aya
ğına battığını anlat
sesin niye sakat
diye dilini
çikart soranlara

enis akın

robert creeley

Şiirlerini söylerken Creeley, her satırın sonunda kısaca durur, ancak sesinin tonunu değiştirmez. Bu okuyuş, yuvarlamalardan oluşan cazımsı ritme öfkeli bir hava verir. Thom Gunn buna *'seçkin bir pepeleme'* adını verir (Times Literary Supplement, Kasım 4, 1983). Yazarın kastedtiği ile okurun yorumu arasındaki çatışma bu şiirle ilgili olarak ortaya çıkar. Örneğin, *'bas gaza'*yı kim söylemektedir? Creeley bir röportajında (Athanos, 4, 1973) bunun şiiri söyleyen *'ben'*in bir parçası olduğunu söyler, ama okurların çoğu bunu *'arkadaş'*in cevabının bir parçası olduğunu düşünür. Yeni Zelanda, Waikato Üniversitesi'nde, 1995'te kaydedilen bir röportajında Alan Riach'la Robert Creeley bu şiir hakkında konuşurlar:

- AR:** Bence olağanüstü bir şiir, bütün antolojilerde olmasına rağmen, her okuyuşumda yeniden çarpıyor beni. Orada, dışarıda duran bir 'karanlık'la tamamen gevşek bir şekilde kurduğu bağlantıyı seviyorum.
- RC:** Bu şiir hakkında tuhaf bir tartışma vardı, Philip Larkin'in *'Whitsun Düşünleri'* [Whitsun: Paskalyadan sonraki yedinci pazar] adlı şiiriyle beraber, çağdaş şiirlerde Hristiyan temalarının canlanması bağlamında ele alınıyordu. Sanırım TLS'de 60'larda yayınlandı. Tartışmanın konusu, şiirde konuşanın İsa olduğu ve Yahya'nın [orj. John] Yahya Peygamber olduğuydu. Hiç şaka filan değildi.
- AR:** Bunun yanlış bir yorum olduğunu söyleyebilir misiniz?
- RC:** Ben kimim ki bunu söyleyebileyim? [güler] Ben sadece burada çalışıyorum, bilmiyorum... Bana saçma geliyor, doğrusu. Ama ben sadece şiiri yazdım.
- AR:** Yani şiir diğer insanlar için midir?
- RC:** Evet, sanırım, istedikleri zaman okumak için basitçe. Biri *'Yahya'* adına şiddetle karşı çıkabilir. Bunu öngöremem. Hem sevdiğim hem de bana tanıdık gelen bir isim.
- AR:** Aynı zamanda bu, kendinin bilincinde bir şiir: *'Devam et, ama nereye gittiğine dikkat et!'*
- RC:** Kesinlikle. Aslında... bu açıdan Hristiyan bir şiir: Pürühen. Bir anlamda *'Yavaş ol!'* ya da *'Sakin ol!'* ya da *'Aşırıya kaçıyorsun'* diyor.
- AR:** Bir anlamda, 50'lerde Amerikan şiiri dünyası ve sanat bir aşırılığın dünyasıydı.
- RC:** Aslında hem öyle hem de değil. *'Tanıdığım Biri'*, sanırım 1955'te yazıldı. Eisenhower zamanıydı. San Francisco'da yazdığımı hatırlıyorum ve kelimenin tam anlamıyla hedefimi şaşırılmış bir vaziyetteydim, yani tuhaf bir ikili. Bunu bana söyleyen olmadı, ama kesinlikle kendime söylediğim bir şey bu. Evliliğim dağılmıştı. Black Mountain'ı terkedip, San Francisco'ya gelmiştim, bir süre Ed Dorn ve ailesine sığındım. Jack Kerouac ve Allen Ginsberg'le yeni tanışmıştım. Mükemmel eşitlerimle karşılaşmış ve Broadway Montgomery Sokağındaki küçük bir evde yaşıyordum, ama eski moda bir çerçeve içinde geleceğime ait hiçbir tasarımı yoktu, fakat bütün dünya benimdi!
- Benim sesim çok daha sonraları geldi, Bob Dylan'dan, *'Buradan bir çıkış yolu olmalı, dedi soyтары hırsıza...'* Benim için bağlam buydu. *'Hadi buradan çıkalım'* diyorum aslında ve arkadan, tuhaf bir sessizlik geliyor, yani kimsenin, buraya yapışıp kaldığımızı ve iyi huylu bir şekilde işimizi yapmamız gerektiğini söylemesi geliyor, ama yol yok, buradan dışarı çıkış yok.

tanıdığım biri

Ddm o sırada arkadaşşıma,
çünkü hep
konuşuyorum, -- Yahya

ddm, ki bu onun adı
değildi, karanlık çev-
remizi aldı, ne

yapabiliriz
ki, ya da, alsak mı &
niye olmasın, eşşek kadar bi araba,

bas gaza, dd, allah
aşkına, önüne
bk.

robert creeley

çev. enis akan

94 niye güzel?

Bir zamanlar çalıştığım bir ofiste test amacıyla kullanılan bilgisayarların üzerine kağıda yazılmış sayılar asılıydı: 90, 91, 92, 93, 94, 95, ... Bu kağıtlardan bir tanesi, 94 yazılı olan, aylarca her gün gözüme takıldı. Güzel olduğunu düşünüyordum, ama neden? Düşünebildiklerimden bu yazı çıktı.

Ortaçağda inandıkları gibi güzelliğin yasaları olabilir mi gerçekten? Umberto Eco *Gülün Adı*'nda üç yasa sayıyordu *güzelliğin evrensel yasaları* olarak:

1) *Tutarlılık, bütünlük* 2) *İç uyum, orantılılık* 3) *Aydınlık*

Aydınlık. Aydınlığın Eco'nun saydığı ilkeler arasında yer alma sebebi rönesansta (aydınlanma çağı) genellikle aklın aydınlıkla özdeşleştirilmesi sanırım. Buna fikren güzellik denebilir belki.

Orantılılık: Dikey çizgilerin kalın, yatay çizgilerin ince olması kaligrafi sanatında kullanılan bir iç uyum, ahenk tekniği. *Bütünlük*: Parça bütündür, bütün de parça. Bu, içinden çıkılması gerekmeyen bir tartışma.

Kağıtta kocaman rakamlarla yazılmış olan 94 sayımız için bunlar bir başlangıç olabilir. Herşeyden önce 94'te tam olarak bir bütünlükten söz edemeyiz. Başında ve sonunda başka bir şey olması gerekiyor sanki. Neyin 94'ü? Belli değil. Daha çok bir parçayı, ayrıntıyı çağırıştırıyor. Hem ayrıntılar neden güzel olmasın ki?

Aslında '*bütünlük yok*' derken, bu sadece kısmen doğru. Bütünlük parçanın kendi içindeki bütünlüğü de olabilir. İki rakamın ikisinde de birer kapalı alan var, biri üçgen biri yuvarlak. Ayrıca kağıdın bir sınırı var. Bunlar bir bütünlük hissi yaratıyor olabilir.

9 eğrilerden, 4 düz çizgilerden oluşuyor. Viyanalı ressam-mimar Friedensreich Hundertwasser yazıyor: *1953'te düz çizginin insanlığı çöküşe götürdüğünü farkettim. Düz çizgi korkakça cetvelle çizilir, duygu olmaksızın; doğada mevcut olmayan bir çizgidir bu.*

O zaman 9 cesareti, 4 korkaklığı simgeliyor olabilir mi? Böylece 94'de hem yuvarlakları hem köşeleri; hem korkaklığı hem cesareti kapsayan bir bütünlükten, söz etmek mümkün olabilir mi? Ama rakamlar hiçbir zaman bütün olarak görülemez aslında hep bir öncesi, sonrası vardır.

Kendimi çelmelemeden duramıyorum. Doğada tam sayı diye bir şey yoktur öte taraftan. Örneğin hiçbir uzunluk tam 94cm olamaz. Ölçme sadece belirli hatalar dahilinde geçerlidir. Tam rakam hiçbir zaman bilinemez. Dolayısıyla tam sayı rakamlar aslında kendilerinden önce ve sonraki bütün reel sayıların teorik bir bütünlenmesinden başka bir şey değildir.

Üstelik bir de işin içerik yanı var, ya da temsil. Bir sayfaya koca rakamlarla yazılmış 94 sayısı, pek çok yaşıtım için tabii ki 1994 yılıyla bir çağrışım yapabilir veya çocuğumun bir zamanlar ki boyu olarak 94 aklıma gelebilir. Elbetteki bir şeye güzel derken aslında geçmiş tecrübelerimizi de kullanıyoruz.

Sadece geçmiş tecrübeler mi? Kimbilir belki bir yaş olarak 94 bilinçaltımda ölünmesi güzel bir yaş temsil ediyor olabilir. Bir şeyi bizzat yaşamamış olsak bile, birinin bunu tecrübe etme olasılığı -ve hatta belki bunu hiçbir zaman yaşayamayacak olmak- da güzel olabilir. Örneğin çoğumuz *'saçları*

1994

49

saman sarısı, kirpikleri mavi' o güzeli görmemişizdir, ama şairin dediğini anlamak, beğenmek için buna ihtiyaç duymayız

Bazen bir şeyin alışılmıştan daha büyük ya da küçük olması güzeldir.

Örneğin bonzailerin güzelliği. Şaşırmak güzel midir?

Güzelliği tamamlamak için bazen minik bir kusur gerekir. Tıpkı güzel bir kadının yanağındaki ben gibi. Bu gerçeklik hissini yaratmak için olabilir. 9'un yuvarlağının altındaki çift çizgi, 4'ün içindeki nokta bu küçük kusuru sağlar.

Kusur, bunun bir insan tarafından yapıldığını hatırlatır.

Bir kusurda yapıcının kol hareketlerini görürüz. Bu somutluk hakkında bir çağrışım yapar. Yapıcıyla kısa bir özdeşleşme ânı yaşatır.

Kusur, el halısıyla makine halısı arasındaki farktır da. El halılarının arasında hafif kusurlu olanların makbul olması; insan elinin değmiş olması; kusursuz olmayanın, gerçek olanın güzelliği var. '*Gerçek olamayacak kadar güzel*' dediğimiz olur bazen, yani '*çok güzel değil*'.

Kusur'un güzelliği, daha az kuralcı olanı, sıradışılığı çağrıştırıyor. Bu otoriteye karşı olanın güzelliği olabilir mi örneğin? Politik olanın, elini taşın

altına koymanın, suya sabuna dokunmanın bir estetik değeri de yok mu? Bu da hayata karşı estetik bir duruşu sahiplenmek, "*bir sanat eseri olarak yaşamak*" olabilir mi? Direnenin, direnmenin güzelliği.

1 otoritenin, 2 cinselliğin, 3 dinseliliğin rakamıysa, 0 da felsefenin olsun. 9 ve 4 bunlar kadar kuvvetli anlamlar taşıyor.

Her iki rakamda da kapalı bir alan altında bir çizgi ile oluşmuş. Bu sanki şiirde kafiyenin yarattığıyla aynı duygu.

4 sanki tek ayağı üzerinde duran bir balerine benziyor, ama 9'un dengesi bozuk biraz, her an 4'ün üzerine yıkılacakmış gibi duruyor. Bu bir kadın erkek ilişkisini (hangisi kadın hangisi erkek size bırakıyorum :) veya genelde insan ilişkisini çağrıştırıyor olamaz mı?

Bir denge, iki şeyin arasındaki dengeden çok, denge ile dengesizliğin bir arada bulunmasının dengesi olabilir mi?

Her iki rakam da etli, kalın çizgilerle çizilmiş. Yuvarlak-toplu olan, uzun-inceden daha mı güzel ya da sevimli? Hafif toplu kadınlar için kullanılan '*balık etli*' deyimi bunu anlatıyor. Yumuşaklık bir güzellik unsuru mu? Galiba.

Ortaçağdaki bütünlük ve orantılılığa ek olarak ahenk, kişisel deneyim, insan eli değmişlik, sıradışılık, yumuşaklık çağımızdaki yeni güzellik yasaları mı? Belki... Uzaklardan "*estetik güzellik niye gerekli?*" diye soruyor Freud, kimse duymuyor.

enis akın

64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123

dört dakika

Yeşil yanınca geçtiler. İçlerinden biri geçiyordu ki vazgeçti, geri döndü. Koluma dokundu hafifçe.

- Yeşil yandı, hadi geçin.

- Ben geçmeyeceğim. Siz geçin.

Başımı salladı. Geçmek için yürüdü. Sonra durdu, geri döndü.

- Ama 45 saniye kaldı, dedi. Geçtiniz geçtiniz, yoksa kalırsınız.

- Geçmeyeceğim, teşekkür ederim. Siz geçin.

Geri döndü, iki adım attı, durdu. Yolun ortasından bağırdı:

- Çok az kaldı. Koşarsanız, geçersiniz.

- Yahu siz geçenlerle geçsenize. Ben geçmeyeceğim.

- Onlar zaten geçiyor. Bir siz geçmediniz.

Kızıştım. Elimi belime koydum.

- Size ne yahu! Geçmek istemiyorum.

- Ama sizin yüzünüzden ben de geçemiyorum.

Niye öyle söyledim, bilmiyorum. Manasızdı.

- Bak o da geçmiyor. Ona niye bir şey söylemiyorsunuz da, bana geç geç deyip duruyorsunuz.

- O daha yeni geldi. Geçemeyeceği için kaldı. 9 saniyede nasıl geçsin.

O dediği kişi bağırdı:

- Siz de geçmeseniz iyi olur, 6 saniye kaldı.

Adam geri döndü.

- Beğendiniz mi yaptığınızı, geçemedim.

Beklemeye başladık. Yeşil ışık yandı.

- Hadi geçelim.

Yürüdü, geçti. Geçmesiyle dönmesi bir oldu.

- Lütfen, yalvarırım!

- Aaa yalvarmayın canım. Bu kadar

aşağılamayın kendinizi. Varsayın ki bir yakınımı bekliyorum, daha gelmedi. Onsuz geçmek istemiyorum.

- Ne zaman gelir?

- Mahsustan böyle düşünün, öyle biri yok.

- Niçin geçmiyorsunuz peki?

- Geçip geçmeme konusunda karar veremiyorum.

- Bence geçin.

- Geçerim geçmesine de, gideceğim yere gidip gitmeme konusunda karar veremiyorum

- Nereye gidecektiniz?

- Bir arkadaşına.

- Bekliyordur sizi, hadi geçin.

- Beklemiyor. Yani ona gideceğimden haberi yok.

Az önce geçmeyen adam bağırdı.

- Bakın 25 saniye kaldı. Yine geçemeyeceksiniz.

- Öfkeyle döndüm adama.

- Siz kendi işinize baksanıza yahu! Karışmayın bize.

Adam sırttı.

Ben yine sinirlendim.

- Hem siz niye geçmiyorsunuz?

- Sizi seyrediyorum. Gececek misiniz, geçmeyecek misiniz, merak ettim.

Geçmem için ısrar eden adam, meraklı adama döndü.

- Bir siz eksiktiniz yani.

Ben rahatladım.

- O geçsin, ben geçmeyeceğim.

Meraklı adam yine sırttı.

- Siz geçin, ben de geçeceğim.

Israrlı adam bana döndü.

- Şimdi geçerseniz iki kişi birden geçmiş olacak.

Omuzumu silktim.

- Kaderiniz bana mı bağılı yani?
- Bir bakıma.
- Baskıya dayanamadım. Yine bağırdım.
- Birdiniz, iki oldunuz. Gidin başımdan.
- Geçmeyeceğim m m m!

Israrlı adam suratını astı.

- Zaten 60 saniye daha beklememiz gerekiyor. Yine kırmızı yandı.
- Çok iyi. 60 saniye rahat bırakın beni. Yoksa geçmem.
- Tek kelime etmem. Ama siz de söz verin. Gececeksiniz değil mi?

Dudağımı büktüm.

- Peki geçeceğim. Ama sonra ne yapacağıma karışmayın.

Yüzünü döndü, sevinmişti.

- Tamam! Harika! Geçin de, sonra ne yaparsanız yapın!

Israrlı adam gülererek meraklı adama bağırdı.

- Şimdi geçeceğiz!
- Aman ne iyi! Geçelim tabii. İşimiz gücümüz var.

Isarlı adam sabırsızca saymaya başladı.

- 16.15.14.13.12.11.10.9.8.7.6.5.4.3.2.1 Geçiyoruz.
- Tamam, tamam. Çekmeyin kolumu.
- O sırada şapkam uçtu.
- Alırız sonra. Siz geçin.
- Olur mu öyle şey canım. Önce alayım, sonra geçerim.

Meraklı adam bağırdı.

- Geçiyor muyuz, geçmiyor muyuz?
- Siz geçin, ben şapkayı getiririm.
- Şapkam olmadan bir yere geçmem.

Kırmızı yandı.

foto: jean baudrillard

- Gördünüz mü yaptığınızı.
- Aniden rüzgâr çıktı, ne yapayım.
- Şapkanızı elinizde tutun da, bari bu kez uçmasın.

- Olur.

- Elinizi verin bana.

- Niye?

- Geçtikten sonra bırakırım.

- Tamam.

- Parmaklarınız donmuş.

- Sizin de.

Meraklı adam bağırdı.

- Hazır olun! 15 saniye kaldı.

- Bence arkadaşınıza gidin.

- Neden?

- Sürpriz olur, sevinir.

- Gitmemeye karar verdim.

- Nasıl yani geçmeyecek misiniz?

- Gececeğim, ama sonra tekrar geri döneceğim.

- Haa, iyi. Geçin de...

- Meraklı adam saymaya başladı.

- 4.3.2.1 Tamam, şimdi!

Geçtik.

gül abus

Beyaz Manto ücretsizdir, sadece posta yoluyla ulaştırılır ve periyodik değildir. Gönderilmesini istediğiniz kişilerin adreslerini bize bildirebilirsiniz. Baskı Mart Matbaası. Yazışmak için: Kaf Müzik, Beyaz Manto, Enis Akın, PK:10 Kuzguncuk, İstanbul veya beyazmanto@hotmail.com

delik'anlılar...

"Melâli anlamayan neslin" delik'anlıları, soyunun! Şölen vakti...
Eteklerinizdeki masalları koyun-masaya, anlatın hikâyenizi...
Bir devrin üstümüze devrilişine kahkahalar atarak başlayın içmeye...
En son gelen en çok gülen en çok sevinen en iyi yazan en pahalı en
başarılı en kurulu evlerinizden, kuş sütü eksiksiz sofranızdan kalkın!

Geldiler.... Bir kara delikten içeri girdiler, önerisiz ve sessizdiler... Oysa anlattıkları kadar çok değiller, hiç değiller! Etrafında dolaştılar, delikten içeri baktılar, sustular anlaştılar, sonra... İçeri girdikçe başkalaştılar, kalabalık çıktı sesleri, birbirlerine baktıkça anladılar hiç de fena değiller... Nasıl kandır(ıl)mışlardı... Hep birağızdan gülerek düşündüler, koydular masanın üstüne cam bezlerini, önce dirsekleriyle kirlettiler sonra hohlayarak sildiler, bir cam masanın üzerinde saklambaç oynayıp, ebe'nin de sobe'nin de hükümsüzlüğüne saklandılar...

Haftalık olağan unütma seanslarına başladılar... Zamana karşı en hızlı kılıç çeken alkışladılar, ceketlerini, kravatlarını fırlattılar, pantolonlarından ve makyajlarından oldular... Soyundukça bir bir rahatladılar, memelerine baka baka mızıka çaldılar, dans ettikçe göbeklerini hoplattılar, suya attılar akıllarını, tek tek yıkandılar, birbirlerinin yüzlerine bakıp sayıkladılar, bilinçaltlarına kaçırdılar, kışkırlarını yaladılar, dudaklarındaki lekeyi ten tadı sandılar...

Soyundukça çoğaldılar, genişlediler, yayıldılar, o kalın camları kesip kesip gözlük yaptılar, ince çerçeveli ve kibar oldular... Deliğe doluştukça onaylanıp, oyalandılar, sarhoşluklarından kötü şiirler, kadınlıklarından kan kustular, keselendikçe küçülüp ufaldılar, suya değdikçe karardılar...

Dışarda şehrin şer'inden, kendi deliklerinde delikanlılıklarından korktular... Oysa geldiklerinde bilgiç, hoyrat ve kekremsiydiler, dillerinin ucunda kesik, eksik, ezbere bir imgeyle dolaşan onlar değildi sanki, hiç değildiler evet, ama çok da değillerdi, (hiç) değil!...

Çünkü bir sokak arasından çıkmışlardı, artık "arada" olmamaktı arzuları, kendi aralarında bir söz verdiler, bu sözün peşinden en uzun konuşanı pir seçtiler, eline bir harita verdiler, gözünün altına mum tuttular, ellerini bağladılar, hadi dediler, çıkar bizi bu aradan, aklından bir yer seç, seçtiğin yere bir isim ver, o ismin altına geç, bir çığlık at ve sonra kaç, gizlen, bekle... Geliriz, çoğalırız, hep oluruz, soyunur sen oluruz, biz oluruz...

Hadi sonrasını düşünme, biz "hep" olduk mu, hemen unutturuz, aradan çıktık mı sivişiriz, içtik mi sevişiriz, kurdük mu yıkarız, her şeye hazır olur, yakışırız... Hadi çek ayaklarımızdan, kollarımızdan, etimizden; götür bizi oraya... Ama sırtımıza dokunma, bir sırtımız olduğunu unutarak gidelim bırak, sırtımız kalsın ki arkamızı dönebilelim, bırak...

İşte geldik, girdik, oh ne rahat, şimdi içerdeyiz, şimdi içlenebiliriz, şimdi içimizi açıp sere serpe sevebiliriz, alnımıza baktıkça şefkati, kapılar çarptıkça şehveti unutabiliriz... Hangi aradan çıktığımızı, arka odalarımızdan tanırız hadi yat!

desen: kâğıt küçükbakkal

nemli, kirlili ve geniş bir uykuya daldılar,
kadehlerinde yarım kahırlar,
erkekler ve kadınlar bıraktılar,
deliklerden dergahlar devşirip
ıssız bir sabaha doğru uyudular
telaşlı, çelimsiz ve yalnızdılar
kara bir kalabalığa yetişmek için koşular
gittiklerinde arada cam kırıkları, ten kokuları
ve yarım bir gençlik unuttular

figen şakacı